

51

Marszałek Piłsudski w Roli Dyplomaty w Genewie

SPÓR polsko-litewski w zasadzie załatwiony. Na zapytanie marszałka Piłsudskiego: "Pokój czy wojna?", litewski premier odpowiedział: "Pokój." Do marca więc, w którym Liga Narodów wyda swe orzeczenie odnośnie przynależności Wilna, pomiędzy Polską a Litwą panować będzie pokój. W międzyczasie odbędą się w Rydze rokowania polsko-litewskie celem zawarcia traktatów nieagresywności i handlowego.

Korespondent "New York Times" Wythe Williams tak opisuje w swym kablogramie dramatyczne momenty w czasie obrad genewskich, które ten pokój wreszcie sprowadziły:

Atmosfera zebrania, na którym ogłoszono ugodę, była podniosła. Delegaci rady Ligi w galowych strojach. Mimo to w powietrzu czuć jeszcze było burzę. Holenderski delegat, pełniący funkcję sprawozdawcy rady Ligi ze sporu litewsko-polskiego, odczytywał protokół ugody Polski i Litwy, gdy nagle przerwał mu marszałek Piłsudski: "Panowie, w odczytywanym protokole nie słyszałem dotąd jednego słowa, mówiącego o pokoju. Przybyłem tutaj, aby usłyszeć to słowo. Jeśli go nie usłyszę, wrócę na miejsce, z którego rozlegnie się słowo: wojna."

Wśród zdumienia na sali i ciszy marszałek powstał i zawołał: "Idę!" Wśród zebrania powstało ogromne poruszenie, w czasie którego polski minister spraw zagranicznych Zaleski pochwylił za połę fraka wzburzonego marszałka i przyciągnął go na krzesło. W czasie tym Waldemaras wykrzykiwał coś gniewnie po litewsku do swego otoczenia, ale w końcu uspokoił się i oświadczył:

"Jeśli on w rzeczywistości chce pokoju, to powiem: pokój."

Piłsudski odpowiedział:

"To nie dosyć. Ja rozumiem pokój pomiędzy obu narodami."

Gdy premier Waldemaras odpowiedział gniewnie: "Dobrze, pokój między obu narodami", marszałek Piłsudski zaznaczył:

"Biorę za świadków czterestu delegatów rady Ligi, co premier Waldemaras powiedział. Teraz wysłę telegram do Warszawy, aby uderzono w dzwony i odśpiewano Te Deum."

Na te słowa Waldemaras ponownie zerwał się ze swego krzesła i zaczął wołać:

"Są dwa rodzaje "Te Deum". Jedno jest "Te Deum" pokoju i dobrej woli, drugie jest "Te Deum" zwycięstwa. Jeśli marszałek Piłsudski rozumie pierwsze "Te Deum", zgadzam się, — jeśli jednak drugie, odmawiam". Marszałek odparł na to gniewnie:

"Przebyłem całą drogę z Warszawy do Genewy myśląc o pokoju. Słowo "pokój" chciałem tu słyszeć i wreszcie usłyszałem. Nie rozumiem inaczey pokoju, jak tylko pokój."

"W takim razie i na Litwie zaśpiewają "Te Deum", ale niech ono będzie pokojem wśród ludzi dobrej woli" — oświadczył Waldemaras.

Powstał wówczas francuski minister spraw zagranicznych Aristide Briand, i podszedłszy ku naprzeciw siebie siedzącym Piłsudskiemu i Waldemarasowi, zaczął mówić:

"Obydwaj rozumiecie to samo. Jeśli więc pokój, to pokój. Starczy muszą ustać. Pokochajcie się wzajemnie, gdyż dla sprawy ogólnej jest to konieczne potrzebne."

Marszałek Piłsudski na to odpowiedział: "Wyowiedziane tu zostały wielkie słowa. Wobec tego, że słowo "pokój" zastosowane zostało w protokole w należytem znaczeniu, praca moja skończona."

Zapytano następnie marszałka Piłsudskiego w sprawie mniejszości narodowych, ale on odpowiedział:

"Tem się zajmie mój minister spraw zagranicznych. Sprawa mniejszości zupełnie mnie nie interesuje. Przybyłem tutaj po to tylko, aby zabezpieczyć pokój. O reszcie możecie sobie mówić później."

Marszałek nagle powstał i opuścił salę, udając się do swego hotelu, gdzie przyjmował gości, a o godzinie 4-ej po południu wezwał polskich korespondentów, którym oświadczył:

"Wysłałem depezę do Warszawy, że Waldemaras w obecności czterestu członków Ligi Narodów zapewnił mię, iż stał wojny pomiędzy obu narodami więcej nie istnieje. Niech rozkołyszą się dzwony i niech zabrzmi po kościołach: "Te Deum".

Tak więc marsz. Piłsudski po wojskowemu wygrał grę dyplomatyczną. Czy Polska wygra również stanowczo samą sprawę litewsko-polskiego zatargu? Na odpowiedź na to pytanie trzeba będzie jeszcze czas dłuższy zaczekać.

Armitage 1213

Humboldt 3778

KSIEGARNIE POLISH AMERICAN PUBLISHING COMPANY

1516 Tell Pl.—Chicago, Ill.—1133 Milwaukee Ave.

Posiadają na składzie dewocjonalja, książki szkolne treści religijnej, beletrystycznej i naukowej z różnych dziedzin wiedzy. Wszelkie nowości wydawnicze dostarczają niezwłocznie po wyjściu z druku. Pośredniczą w Zakładaniu Bibliotek. Katalogi na żądanie.

były organizacyjny fotograf A. G. Hallera. Zakład artystycznych zdjęć. — Telefon MONroe 2757

Telefon HUMBoldt 1480

Firma założona w r. 1902

KUPOJCIE WPROST Z FABRYKI

Pasy rupturowe, gumowe pończochy, brzuszne opaski, ortopedyczne aparaty, sztuczne nogi, etc.

A. DIADUL & SONS

1562 MILWAUKEE AVENUE

CHICAGO, ILL.

74